

Veel **distelvlinders** in Culemborg en omstreken in 2019

*Distelvlinder op vlinderstruik tijdens invasie 2009;
foto Anthonie Stip*

door Anthonie Stip

Voor het eerst sinds 2009 deed zich in 2019 weer een invasie voor van distelvlinders. Om het verloop van de invasie te volgen, deed ik een oproep in de WhatsApp-groep van de Culemborgse insectenliefhebbers om waarnemingen in te voeren. Inmiddels is 2019 voorbij en maak ik in dit artikel de balans op. Was 2019 weergaloos of viel het wel mee met de distelvlinders in het Culemborgse?

De distelvlinder *Vanessa cardui* is een trekvlinder die Nederland vrijwel jaarlijks aandoet, in sterk wisselende aantallen. In het meetnet Vlinders van De Vlinderstichting schommelen de aantallen van 250-1500 distelvlinders per jaar in normale jaren. De vlinders leggen hun eitjes op akkerdistel, gewone klit en soms ook grote brandnetel. Als de eitjes uitkomen, spint elke rups zich afzonderlijk in aan de onderkant van een blad en eet daar tot alleen de nerf van het blad nog resteert. Vervolgens maakt de rups een nieuw spinselnest en dat gaat zo door tot de verpopping. In de zomer kan in een paar weken tijd een nieuwe generatie distelvlinders rondvliegen.

2019: relatief veel distelvlinders

Toen in juni de eerste distelvlinders opdoken, heb ik Culemborgse insectenliefhebbers opgeroepen hun waarnemingen in te voeren op waarneming.nl. Dat hebben veel mensen ook gedaan, getuige de 225 waarnemingen van 644 exemplaren. De eerste distelvlinder werd al op 24 april gezien door Hans Kunstman bij de Meent in Beusichem en de laatste op 26 oktober in het Lage Veld bij Beesd door Paul van Veen. De piek lag in ons werkgebied in augustus met 86 waarnemingen van 273 exemplaren. Het grootste aantal werd gezien door Johan Barth op 29 juli in de Bosscherwaarden, aan de overkant van de Lek: 280 stuks.

Ter vergelijking: het archief van nwc.waarneming.nl kent voor 2009 in totaal 108 waarnemingen van distelvlinders van 1.209 exemplaren. Houd in het achterhoofd dat het invoerportaal van Waarneming.nl in 2009 nog niet op de grote belangstelling van tegenwoordig kon rekenen: er werd minder ingevoerd dan nu. Het lijkt er dus op dat er in 2009 minder waarnemingen van distelvlinders zijn doorgegeven, maar dat de invasie in omvang groter was dan in 2019.

Duitse blokkade

Als we naar het landelijke beeld uitzoomen, zien we daar meer signalen voor. Allereerst is het goed om te beseffen dat de invasie van 2019 in ons land een noordelijke aanvoerroute kende, in tegenstelling tot een zuidelijke in 2009. Aangezien distelvlinderinvasies in onze contreien meestal in Noord-Afrika of Zuid-Europa hun oorsprong hebben, is een zuidelijke aanvoerroute het meest voor de hand liggend. Vorig jaar was daar geen sprake van. Eind maart kwamen berichten uit Israel en later Griekenland van massale doorkomst van distelvlinders, in de orde van grootte van 700 miljoen tot 1 miljard vlinders. Ze zorgden voor gespannen verwachtingen onder vlinderliefhebbers in West-Europa. Zou het dan weer zo ver zijn? Voor zover het te reconstrueren valt (het blijven vlinders die niet net als vogels gezenderd worden en daarmee hun reisgeheimen prijsgeven) lijkt het dat de distelvlinderstroom onder invloed van weer en wind via Oost-Europa in Scandinavië terecht is gekomen. Vermoedelijk blokkeerde een sterk lagedrukgebied in Zuid-Duitsland rond 19 mei de aanvoerroute naar Noordwest-Europa en zijn de vlinders ten oosten van het lagedrukgebied noordwaarts getrokken. Eenmaal in Zweden en Finland aangekomen, heeft een deel van de distelvlinders de blik zuidwestwaarts gedraaid en is doorgevlogen naar de Lage Landen en het toen nog Verenigd Koninkrijk. In de loop van juni wolkten ze langs de noordelijke en westelijke kuststrook van ons land. Na verloop van tijd sijpelden ook bij ons in het Culemborgse de meldingen door.

Nu we de balans opmaken, blijkt 2019 flink wat distelvlinders naar onze streken te hebben gebracht. In het verder niet al te vlinderrijke jaar was dat een welkome aanvulling, landelijk maar ook regionaal. De invasie van 2019 was minder omvangrijk dan die van 2009. Maar dat drukt de pret niet. 'Painted ladies', zoals ze in het Engels heten, zijn een genot om naar te kijken. 🦋

Distelvlinder slapend op moestuin Buren; foto Anthonie Stip

Ei distelvlinder op akkerdistel; foto Anthonie Stip

Distelvlinder, rups, Saxifraga; foto Ab H Baas

Vanessa cardui, distelvlinder, Saxifraga; foto Rik Kruit

Distelvlinder, vleugel, Saxifraga; foto Ab H Baas